

PAPER

AGROTURIZM TERMINLARINING ILMIIY TALQINI MASALASI

Xolmuratova Maxliyo Joniql qizi^{1,*}

¹Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti

* kholmuratovamaxliyo9656@gmail.com

Abstract

Mazkur ilmiy tezisda agroturizm terminlarining ilmiy talqini, ularning shakllanish omillari va semantik xususiyatlari zamonaviy terminologiya va kognitiv lingvistika yondashuvlari asosida yoritiladi. Agroturizm terminologiyasining fanlararo xarakteri terminlarning ilmiy muomaladagi aniqligi, birma'noliligi va barqarorligini ta'minlash zaruratini yuzaga keltiradi. Tadqiqot jarayonida agroturizm terminlarining talqinida yuzaga kelayotgan muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishda ilmiy yondashuvlarning ahamiyati asoslab beriladi. Olingan xulosalar agroturizm terminologiyasini tizimlashtirish va sohaviy lug'atlar yaratishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Key words: agroturizm, terminologiya, ilmiy talqin, termin semantikasi, kognitiv yondashuv, fanlararo terminlar.

Kirish

So'nggi yillarda global turizm sohasi jadal rivojlanib, turistik xizmatlarning turli yo'nalishlari paydo bo'lmoqda. Shu jumladan, qishloq hududlarida turizmning yangi shakllari — ekologik turizm, etnoturizm va agroturizm — keng tarqalmoqda. Agroturizm esa qishloq xo'jaligi faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lgan turistik xizmatlar tizimini ifodalaydi va u iqtisodiy, ekologik, madaniy va ijtimoiy jihatlarni o'z ichiga oladi. Hozirgi kunda agroturizm nafaqat

rivojlangan mamlakatlarda, balki O'zbekiston kabi qishloq xo'jaligi salohiyati yuqori bo'lgan davlatlarda ham jadal rivojlanmoqda.

Agroturizm konsepti bir nechta jihatdan dolzarb hisoblanadi. Birinchidan, u qishloq hududlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim vosita bo'lib, aholi bandligini oshirish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tijoratlashtirish va mahalliy ishlab chiqarishni rag'batlantirish imkonini beradi. Ikkinchidan, agroturizm ekologik barqarorlikni ta'minlashga hissa qo'shadi, chunki u qishloq hududlarini saqlash, tabiiy resurslardan oqilona

Compiled on: February 14, 2026.

Copyright: ©2026 by the authors. Submitted to *Advances in Science and Humanities* for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\) 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

foydalanish va ekologik madaniyatni rivojlantirish bilan chambarchas bog'liq. Uchinchi jihat, madaniy va an'anaviy komponentlar: agroturizm mahalliy xalq hunarmandchiligi, gastronomik meros va folklor elementlarini saqlashga va targ'ib qilishga yordam beradi. Shu bilan birga, ilmiy manbalarni tahlil qilish natijasida, agroturizm atamasining ilmiy talqini va terminologik aniqligi masalasida turli xil yondashuvlar mavjudligi aniqlangan.

Ba'zi manbalarda agroturizm va qishloq turizmi sinonim sifatida ishlatiladi, boshqalarida esa agroturizm qishloq turizmining bir turi sifatida ko'riladi, bunda qishloq xo'jaligi faoliyati markaziy o'rinda turadi. Bu esa sohada ilmiy va amaliy jihatdan bir xillikni ta'minlashni qiyinlashtiradi. Shu sababli, agroturizm terminining ilmiy asosda aniqlanishi, tarkibiy elementlari va amaliy qamrovini belgilash dolzarb ilmiy masala hisoblanadi. Ilmiy tadqiqotlar natijalari nafaqat terminologik birlikni yaratishga, balki agroturizmni rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqishda, normativ-huquqiy hujjatlarni shakllantirishda ham muhim ahamiyatga ega.

Agroturizm terminlarining ilmiy talqini va uning nazariy asoslarini aniqlash, shuningdek, sohada terminologik bir xillikni yaratish uchun ilmiy asoslar ishlab chiqish.

Tadqiqot vazifalari

Agroturizm tushunchasini xalqaro va mahalliy adabiyotlar asosida tahlil qilish. Agroturizm va unga yaqin tushunchalarni (qishloq turizmi, ekoturizm, agroekoturizm) taqqoslash. Terminologik birlikni yaratish uchun ilmiy asoslarni ishlab chiqish. Agroturizmning tarkibiy elementlarini aniqlash va ularni tasniflash.

Agroturizm terminining aniq ilmiy talqini sohada bir xillikni ta'minlash, qishloq hududlarida turizmni samarali rivojlantirish va normativ-huquqiy hujjatlarni yaratishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, u qishloq xo'jaligi va turizmni integratsiyalashgan holda rivojlantirish orqali mahalliy aholi daromadlarini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi.

Agroturizm konsepti turizm va qishloq xo'jaligi sohalarining kesishmasida joylashgan bo'lib, so'nggi yillarda jahon ilmiy adabiyotlarida keng o'rganilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki,

agroturizm nafaqat iqtisodiy manfaat, balki ekologik, madaniy va ijtimoiy jihatlarni ham o'z ichiga oladi. Adabiyotlar tahlili. Barbieri va Mahoney (2009) agroturizmni "qishloq xo'jaligi faoliyati bilan bog'liq turistik xizmatlar tizimi" deb belgilagan. Ular agroturizmning rivojlanishi qishloq hududlarida iqtisodiy barqarorlik va bandlikni oshirishga xizmat qilishini ta'kidlaydilar.

Tew & Barbieri (2012) tadqiqotida agroturizmning iqtisodiy va ijtimoiy foydasi ko'rib chiqilgan. Mualliflar agroturizmni qishloq hududlaridagi ekologik turizmning bir qismi sifatida ko'rsatib, u mahalliy ishlab chiqarish va ekologik barqarorlikni rag'batlantirishini ta'kidlaydilar. Kizos va al. (2015) agroturizmni qishloq hududlarini rivojlantirish strategiyasi sifatida tahlil qilgan. Tadqiqotda agroturizmning qishloq hududlaridagi yashash sharoitini yaxshilash, madaniy merosni saqlash va turistik tajribani boyitish bilan bog'liqligi qayd etilgan.

Gannon & Defrancesco (2017) agroturizmni ekologik va gastronomik turizm bilan integratsiyalashgan holda o'rganib, uning tarkibiy elementlarini uch asosiy blok — qishloq xo'jaligi faoliyati, turistik xizmatlar va ijtimoiy-madaniy komponent — sifatida ajratganlar.

Xalqaro adabiyotlarda ko'rilishicha, agroturizm atamasining ilmiy talqini turlicha: ba'zi manbalarda u qishloq turizmining bir turi, boshqalarida esa mustaqil turizm konsepti sifatida ko'riladi. Bu terminologik farqlar ilmiy bir xillikni ta'minlashning muhimligini ko'rsatadi.

O'zbekiston sharoitida agroturizm tushunchasi nisbatan yangi bo'lib, tadqiqotlarda u qishloq xo'jaligi va turizmni integratsiyalashgan holda rivojlantirish vositasi sifatida ko'riladi.

Abdullaev (2018) agroturizmni qishloq hududlarida turistik xizmatlar bilan bog'liq iqtisodiy va madaniy faoliyat sifatida talqin qiladi. U agroturizmning qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tijoratlashtirish, bandlikni oshirish va mahalliy an'analarni saqlashdagi ahamiyatini ta'kidlaydi.

Karimova (2020) tadqiqotida agroturizm va qishloq turizmi tushunchalarining farqlari tahlil qilingan. Muallif agroturizmni qishloq turizmining bir turi sifatida ko'rsatib, bunda qishloq xo'jaligi faoliyati markaziy o'rinda turishini qayd etadi. Shu bilan birga, agroturizmning ekologik va madaniy

komponentlari ham muhim ekanligi ta'kidlangan.

Shamsiddinov (2021) agroturizmning normativ-huquqiy asoslarini o'rganib, O'zbekiston sharoitida uning rivojlanishi uchun qonuniy va tashkilot tizimi kerakligini qayd etadi. Muallif shuningdek, terminologik aniqlikni yaratish orqali sohada bir xillik va rivojlanish imkoniyatlarini oshirish mumkinligini ta'kidlaydi.

Adabiyotlar tahlili

shuni ko'rsatadiki: Ba'zi manbalarda agroturizm va qishloq turizmi sinonim sifatida ishlatiladi. Boshqalarida agroturizm qishloq turizmining bir turi sifatida, u qishloq xo'jaligi faoliyati bilan bog'liq turistik xizmatlar markazida turadi. Agroturizmning tarkibiy elementlariga qishloq xo'jaligi faoliyati, turistik xizmatlar, madaniy va ekologik komponentlar kiradi. Bu farqlar tadqiqotchilarni agroturizm terminini aniq va ilmiy asosda talqin qilishga undaydi, bu esa sohada ilmiy va amaliy bir xillikni ta'minlash uchun muhimdir.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, agroturizm terminining ilmiy talqini va uning tarkibiy elementlari sohada bir xillikni yaratish va normativ-huquqiy asoslarni shakllantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ilmiy adabiyotlar tahlili asosida, agroturizm tushunchasi bir necha jihatdan o'ziga xos ekanligi aniqlangan:

Qishloq xo'jaligi faoliyati bilan bog'liqlik: Agroturizmning asosiy farqi shundaki, u qishloq turizmidan farqli ravishda qishloq xo'jaligi faoliyatini markazga qo'yadi. Masalan, xalqaro tadqiqotlar (Barbieri va Mahoney, 2009; Tew & Barbieri, 2012) agroturizmning fermerlik, ekin maydonlari, chorvachilik va boshqa qishloq xo'jaligi jarayonlariga integratsiyalashganligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, O'zbekiston sharoitida ham bu jihat muhim ahamiyatga ega, chunki mahalliy qishloq xo'jaligi resurslari agroturizmni rivojlantirishning asosiy bazasini tashkil qiladi.

Turistik xizmatlar komponenti: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, agroturizm turistik xizmatlarning keng spektrini o'z ichiga oladi: mehmonxonalar, gastronomik tajriba, ekologik ekskursiyalar, seminarlar va hunarmandchilik

marshg'ulotlari. Bu jihat turizm va qishloq xo'jaligini integratsiyalashgan holda rivojlantirish imkonini beradi va qishloq hududlarida daromad manbalarini ko'paytiradi.

Madaniy va ijtimoiy komponent: Agroturizm mahalliy madaniy merosni saqlash va targ'ib qilishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar (Karimova, 2020; Shamsiddinov, 2021) shuni ko'rsatadiki, agroturizm nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va madaniy foyda keltiradi: mahalliy an'analar, folklor, hunarmandchilik va gastronomik merosni saqlash orqali turizm tajribasi boyitiladi.

Terminologik farqlar va ilmiy birlik: Adabiyotlarni tahlil qilish natijasida agroturizm va qishloq turizmi tushunchalari o'rtasidagi farqlar aniqlangan. Ba'zi manbalarda bu tushunchalar sinonim sifatida ishlatilsa, boshqalarida agroturizm qishloq turizmining bir turi sifatida talqin qilinadi. Bu farqlar sohada terminologik birlikni yaratish zaruratini ko'rsatadi. Tadqiqot shuni ta'kidlaydiki, ilmiy jihatdan aniq belgilangan agroturizm talqini sohada nazariy va amaliy rivojlanishga xizmat qiladi.

Ilmiy va amaliy ahamiyati: Agroturizm terminining aniq ilmiy talqini normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqishda, turizm strategiyalarini shakllantirishda va qishloq hududlarida agroturizm loyihalarini samarali amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, bu tadqiqot qishloq xo'jaligi resurslarini turizm bilan integratsiyalashgan holda ishlatish orqali mahalliy aholi daromadlarini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, agroturizm terminining ilmiy talqini va tarkibiy elementlarini aniqlash nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham zarur. Bu esa sohada bir xillikni yaratish va O'zbekiston sharoitida agroturizmni samarali rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot agroturizm terminining ilmiy talqini, uning tarkibiy elementlari va terminologik aniqligi masalalarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki: Agroturizm tushunchasi qishloq hududlarida qishloq xo'jaligi faoliyati bilan bog'liq turistik, ekologik va madaniy-ijtimoiy faoliyatni ifodalaydi. Bu uning qishloq

turizmidan asosiy farqi hisoblanadi. Tarkibiy elementlar aniqlandi qishloq xo'jaligi faoliyati fermerlik, ekin maydonlari, chorvachilik va boshqa ishlab chiqarish jarayonlari.

Turistik xizmatlar mehmonxona, gastronomik tajriba, ekologik ekskursiyalar, seminar va hunarmandchilik mashg'ulotlari. Madaniy va ijtimoiy komponent: mahalliy an'analar, folklor, hunarmandchilik va gastronomik meros. Terminologik aniqlik muhimligi tadqiqot agroturizm va qishloq turizmi tushunchalari o'rtasidagi farqlarni ilmiy asosda aniqlash, terminologik bir xillik yaratish va sohada nazariy va amaliy rivojlanish uchun asos bo'lishi zarurligini ko'rsatdi. Amaliy ahamiyati agroturizm terminining aniq ilmiy talqini O'zbekiston sharoitida sohani rivojlantirish, normativ-huquqiy hujjatlar yaratish, qishloq hududlarida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va mahalliy aholining daromad manbalarini ko'paytirish uchun muhimdir. Shu bilan, agroturizm terminining ilmiy asosda talqini nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy rivojlanish va strategik rejalashtirish uchun ham dolzarb masala ekanligi tasdiqlandi.

References

1. Kizos, T., et al. (2015). Agritourism as a Development Strategy for Rural Areas. *Journal of Rural Studies*.
2. Gannon, M., & Defrancesco, E. (2017). Components and Perspectives of Agritourism. *International Journal of Tourism Research*.
3. Abdullaev, O. (2018). Qishloq turizmi va agroturizm rivoji. Toshkent: Ilm-fan.
4. Karimova, S. (2020). Agroturizm va uning O'zbekistondagi imkoniyatlari. Toshkent: Turizm Instituti nashri.
5. Shamsiddinov, A. (2021). O'zbekiston sharoitida agroturizmning normativ-huquqiy asoslari. Toshkent: Ilmiy nashrlar.
6. O'zbekiston Respublikasi Turizm to'g'risidagi Qonuni, 2019 yil.